



İnfertil Kadınların Gebe Kalmak İçin Uyguladıkları Geleneksel Uygulamaların Belirlenmesi

Determining the Traditional Practices Implemented by Women With Infertility to Get Pregnant

Hatice BIÇAKÇI¹, Rukiye TÜRK²

¹ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Anabilim Dalı
• berfin-emirhan@hotmail.com • ORCID > 0000-0003-2408-0327

² Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
• rahsantur@gmail.com • ORCID > 0000-0002-1424-1564

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 9 Kasım/ November 2021

Kabul Tarihi / Accepted: 9 Aralık / December 2021

Yıl / Year: 2021 | **Cilt – Volume:** 6 | **Sayı – Issue:** 3 | **Sayfa / Pages:** 737-749

Atf/Cite as: Biçakçı, H. ve Türk, R. "İnfertil Kadınların Gebe Kalmak İçin Uyguladıkları Geleneksel Uygulamaların Belirlenmesi - Determining The Traditional Practices Implemented by Women With Infertility to Get Pregnant". Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi- Journal of Samsun Health Sciences 6(3), Aralık 2021: 737-749. <https://doi.org/10.47115/jshs.1021210>

Yazar Notu: B: Çalışma Uluslararası Sağlık, Toplum ve Kültür Sempozyumu 07-10 Mart 2019 Amasya-Türkiye'de Sözel Bildiri Olarak Yayınlanmıştır.

Sorumlu Yazar: Hatice BIÇAKÇI

Copyright © Published by Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi – Ondokuz Mayıs University, Faculty of Health Sciences, Samsun, Turkey. All rights reserved.



İNFERTİL KADINLARIN GEBE KALMAK İÇİN UYGULADIKLARI GELENEKSEL UYGULAMALARIN BELİRLENMESİ

ÖZ:

Amaç: Bu çalışma infertil kadınların gebe kalmak için tedavi amacıyla uyguladıkları geleneksel uygulamaların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı özellikteki bu çalışma Türkiye'nin doğusunda bir şehir merkezinde merkezde Ocak 2017- Aralık 2017 tarihlerinde yapılmıştır. Örneklem kartopu yöntemiyle ulaşılan gönüllü tüm infertil kadınlar çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formuyla toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi, Statistical Package for the Social Sciences 21 (SPSS) paket programında yapılmış, verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan kadınların tamamı geleneksel uygulamaların en az birini yapmış oldukları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan kadınların %4,2'i 15-24 yaş aralığında, %64,6'sı 25-34 yaş aralığında, %31,3'ü de 35-44 yaş aralığında yer almaktadır. Kadınların yalnızca % 25 'i çalışmakta, %60,4 aylık gelirlerini kötü olarak algıladıkları belirlenmiştir. Kadınların %100'ü adakta bulunmuş, %70,8'i yatırda yiyecek dağıtmış, %52,1'i taş, çay, ebe gümeci, peynir sıratı pekmez buharına oturma yöntemini kullanmış oldukları belirlenmiştir. Kadınların %35,4'ü çeşitli otlar, baharat, sarımsak ve bal mumundan fitil yaparak vajen içine uyguladıkları, %52,9'u okunmuş su ile % 25'i sıratla banyo yapma yöntemini kullandıkları belirlenmiştir.

Sonuç ve Önerileri: İnfertil kadınların geleneksel yöntem uygulama olasılıkları çocuk sahibi olamama yıllarının artışına, geleneksel ailede yaşama durumlarına, çalışmama durumlarına göre artış gösterdiği belirlenmiştir. Geleneksel yöntem uygulamaları nedeniyle oluşabilecek komplikasyonlar bakımından farkındalık çalışmaları ve eğitim programlarının toplum bazında artırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: İnfertilite; Geleneksel Uygulamalar; Gebelik



DETERMINING THE TRADITIONAL PRACTICES IMPLEMENTED BY WOMEN WITH INFERTILITY TO GET PREGNANT

ABSTRACT:

Aim: The aim of this study was to determine the traditional practices of infertile women in order to become pregnant.

Method: This descriptive study was carried out in a city center in eastern Turkey center between January 2017 and December 2017. Voluntary infertile women were obtained by sampling snow ball method. The data were collected by a questionnaire prepared by the researchers. The data were analyzed by using Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) software. Descriptive statistics were used to analyze the data.

Results: It was determined that all of the women participating in the study had done at least one of the traditional practices. Of the women participating in the study, 4.2% were in the age of 15-24, 64.6% were in the age of 25-34 , 31.3% in the age of 35-44. Only 25% of women work and 60.4% perceive their monthly income as bad. 100% of the women have been made a vow, 70.8% of them distributed food at tomb, 52.1% of them used in the method of sitting stone, in the steam of tea, hibiscus, cheese syrup and molasses. A significant relationship was found between the women who were not working for this method ($p < 0.05$). 35.4% of women applied various herbs, spices, garlic and wax from the wax into the vagina. 52.9% of women used bathing methods with blessed water and 25% of them used with syrup.

Conclusion and Suggestions: It was determined that infertile women increased the probability of applying traditional methods according to the years of not having children, their living conditions in the family and their inability to work. It may be suggestible to organize training programs in terms of traditional methods and complications.

Keywords: *Infertility; Traditional Applications; Pregnancy*



GİRİŞ

İnfertilite dünya genelinde milyonlarca üreme çağındaki bireyi etkileyen küresel bir sağlık sorunudur. Güncel veriler, 48 milyon çiftin ve 186 milyon bireyin küresel olarak infertiliteye sahip olduğunu göstermektedir (WHO, 2021). Türkiye’de yaklaşık çiftlerin %15-20 oranında infertil oldukları belirtilmiştir (Kaya & Şahin, 2019).

İnfertilite her iki eş için psikolojiyi tehdit edici, stresli, tedavi amacıyla yapılan işlemler nedeniyle acı veren, maddi olarak önemli ölçüde yük getiren bir yaşam krizidir (Keskin & Babacan Gümüş, 2014). İnfertilitede yaşanan zorluklar ve çaresizlik nedeniyle bireyler çok farklı geleneksel uygulamalara başvurumaktadırlar (Emül ve ark., 2020). Geleneksel uygulamalar; psikolojik ve fiziksel hastalıkların tanısının, tedavisinin yanı sıra sağlığın devamlılığını sağlamak için farklı gelenek, inanış ve deneyimlere dayanan, açıklanabilen veya açıklanamayan uygulamaların tümüdür (Sağlık Bakanlığı, 2021). Bu nedenle çiftler infertilite tanısının konmasıyla birlikte, tedavi süreci alternatif çözümleri, geleneksel uygulamaları kullanır hale gelmektedir. Bununla birlikte infertil kadınlar çocuk sahibi olmak için geleneksel uygulamaların yanı sıra uğurlu saydıkları nesnelere, kişilerden medet ummakta ve çeşitli ritüeller yapmaktadırlar. Yapılan çalışmalar farklı ülkelerde, dinlerde ve kültürlerde çeşitli geleneksel inanç ve uygulamaların teknolojik gelişmelere rağmen kullanım sıklığını arttığını göstermektedir (İpekoğlu & Oral, 2019). Türkiye’de yapılan çalışmalarda kadınların infertilite tedavisi için geleneksel uygulamaları kullanım oranını %29 ile %82 arasında değiştiği, kadınların çocuk sahibi olabilmek için bazı besin ürünlerini ve çeşitli bitkileri yeme ve suyunu içme şeklinde (fındık, fıstık, ceviz, pekmez, ısırgan otu, ebe gümece otu, kırk kilit otu, bal, sarımsak, çörek otu, kabak çekirdeği, adaçayı, yeşil çay, civanperçemi, ıhlamur, omega, D vitamini, soğan suyu, keçiyoynuzu pekmezi, aslan pençesi otu, arı sütü, propolis) tükettikleri, çeşitli bitki ve maddelerin (süt, ısırgan, taş, çay, ebe gümece, peynir şıratı, pekmez) buharına oturma uygulaması yaptıkları, çeşitli ürünleri (ısırgan yaprağı, haşlanmış buğday) karına sarma uygulaması yaptıkları, çeşitli (otlar, baharat, sarımsak ve bal mumu) ürünleri vajene yerleştirme uygulaması yaptıkları, bazı ürünlerin suyu ile (okunmuş su, peynir şıratı) banyo yaptıkları belirtilmiştir (Kurçer ve ark, 1999; Engin & Pasinlioğlu, 2002; Edirne ve ark, 2010; Başgöl & Beji 2016; Özkan ve ark, 2018; Çelik & Kırca, 2018; Emül ve ark, 2020).

Tedavi amacı ile yapılan geleneksel uygulamalar zararlı, yararlı veya ne zararlı nede yararlı olmaktadır. Geleneksel uygulamaların yararlı olanlarının belirlenmesi ve teşvik edilmesi, zararlı uygulamaların zararları konusunda farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Hemşirelerin geleneksel uygulamalar konusunda bilgili olmaları ve danışmanlık yapabilmeleri oldukça önemlidir. Geleneksel uygulamaların yarar ve zararlarını bilinmesi, bireylerin zarar görmesini engelleyebilir.

Bu çalışma infertilite tedavisi amacıyla kullanılan geleneksel yöntemlerin belirlenmesi ve daha sonra yapılacak araştırmalara yön verilmesi amacı ile yapılmıştır.

Araştırma soruları:

1. Kadınlarda infertilite tedavisi amacıyla geleneksel uygulamalara başvurma sıklıkları nedir?
2. Kadınların infertilite tedavisi amacıyla yaptıkları geleneksel uygulamalar nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın türü: Bu çalışma infertil kadınların gebe kalmak için tedavi amacıyla uyguladıkları geleneksel uygulamaların belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın yeri ve zamanı: Bu çalışma Türkiye'nin doğusunda bir şehir merkezinde Ocak 2017- Aralık 2017 tarihlerinde yapılmıştır.

Araştırmanın evreni ve örnekleme: Araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda bir şehir merkezinde ikamet eden ve İl Devlet Hastanesi kadın-doğum polikliniğine başvurmuş, infertilite tanısı almış kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde 57 infertil kadın olduğu tespit edilmiş, örneklem seçimi yapılmamış olup evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi ile infertilite tanısı almış çalışmaya katılmayı kabul eden toplam 48 kadın ile araştırma tamamlanmıştır.

Verilerin toplanması (veri toplama araçları): Veri toplamada, araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formu kullanılmıştır. Soru formu; Bireylerin sosyo-demografik özellikleri, obstetrik özellikleri ve geleneksel uygulamalara yönelik açık uçlu soruları içeren 21 sorudan oluşmaktadır (Engin ve Pasinlioğlu, 2002, Emül ve ark, 2020).

Verilerin değerlendirilmesi: Verilerin istatistiksel analizi, bilgisayar ortamında Statistical Package For Social Sciences (SPSS 21.0) paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formundaki sorulara ilişkin tanımlayıcı istatistikleri belirlemek amacıyla (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır.

Etik ilkeler: Araştırma için bir klinik araştırmalar etik kurulundan izin alınmıştır. Etik kurul karar no: 2016/05

Araştırmanın sınırlılıkları: Araştırmanın bir hastane polikliniğine başvuru yapılmış ve yalnızca bir ilde yapılmış olması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları yalnızca yapılan gruplara genellenebilir.

BULGULAR

Tablo 1. Kadınların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=48)

Demografik özellikler	n	%
Yaşı		
15-24	2	4.2
25-34	31	64.5
35-44	15	31.3
Eşinin yaşı		
15-24	1	2.1
25-34	31	64.6
35-44	16	33.3
Eğitimi		
İlköğretim	30	62.5
Lise	14	29.2
Yükseköğretim ve üzeri	4	8,3
Eşinin Eğitimi		
İlköğretim	18	37.5
Lise	18	37.5
Yükseköğretim ve üzeri	12	25.0
Çalışma durumu		
Çalışıyor	12	25.0
Çalışmıyor	36	75.0

Eşin çalışma durumu		
Çalışıyor	40	83.3
Çalışmıyor	8	16.7
Gelir düzeyini algılama durumu		
Kötü	29	60.4
Orta ve iyi	19	39.6
Toplam	48	100.0

Araştırmaya katılan kadınların %64.5'i 25-34 yaş aralığında, %89.6'sı orta öğretim mezunudur. Kadınların %75.0'ı çalışmıyor, eşlerin %16.7'si çalışmıyor. Kadınların %100.0'nin sosyal güvencesi var, %60.4'ü gelirinin kötü olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Kadınların bazı tanımlayıcı özelliklerinin dağılımı (n=48)

Özellikler	n	%
Aile tipi		
Çekirdek	37	77.1
Geniş	11	22.9
Evlilik yılı		
1-3	6	12.5
4-6	17	35.4
7-9	18	37.5
10 ve üzeri	7	14.6
Çocuk isteme yılı		
1-2 yıl	5	10.4
3-4 yıl	15	31.3
5-6 yıl	10	20.8
7 yıl ve üzeri	18	37.5

Daha önce gebelik yaşama durumu		
Evet	8	16.7
Hayır	40	83.3

Kadınların %77.1'i çekirdek ailede yaşamaktadır. Kadınların %12.5'i 1-3 yıl, %35.4'ü 4-6 yıl, %37.5'i 7-9 yıl, %14.6'sı 10 yıl ve daha fazla süre evli oldukları belirlenmiştir. Kadınların %10.4'ü 1-2 yıl, %31.3'ü 3-4 yıl, %20.8'i 5-6 yıl ve %37.5'i 7 yıl ve daha fazla süredir çocuk sahibi olmayı istedikleri bulunmuştur. Kadınların %83.3'ü daha önce hiç gebelik geçirmemiş olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Kadınların gebe kalmak için kullandıkları geleneksel uygulamaların dağılımları (n=48)

Geleneksel Uygulamalar	n	%
Süt buharına oturma		
Evet	10	20.8
Hayır	38	79.2
Isırgan otu buharına oturma		
Evet	14	29.2
Hayır	34	70.8
Taş, çay, ebe gümeci, peynir şırtı pekmez buharına oturma		
Evet	25	52.1
Hayır	23	47.9
Karın bölgesine ısırgan yaprağı sarma		
Evet	23	47.9
Hayır	25	52.1
Karına haşlanmış buğday sarma		
Evet	8	16.7
Hayır	40	83.3

Çeşitli otlar, baharat, sarımsak ve bal mumundan fitil yaparak vajen içine yerleştirme	17	35.4
Evet	31	64.6
Hayır		
Okunmuş su ile banyo yapma		
Evet	26	52.9
Hayır	22	47.1
Peynir şıratı ile banyo yapma		
Evet	12	25.0
Hayır	36	75.0

Kadınlar gebe kalmak için %20.8'i süt buharına, %29.2'i ısırgan otu buharına, %52.1'i taş, çay, ebe gümeci, peynir şıratı, pekmez buharına, oturma gibi uygulamaları yaptıkları bulunmuştur. Kadınların %47.9'u karına ısırgan yaprağı sarma, %16.7'si karına haşlanmış buğday sarma, %35.4 çeşitli otlar, baharat, sarımsak ve bal mumundan fitil yaparak vajen içine yerleştirme, %52.9'u okunmuş su ile banyo yapma ve %25.0'i peynir şıratı ile banyo yapma gibi uygulamaları yaptıkları belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4. Kadınların gebe kalmak için uyguladıkları geleneksel ritüellerin dağılımları (n=48)

Değişkenler	n	%
Oruç tutma		
Evet	17	35.4
Hayır	31	64.6
Yatırda yiyecek dağıtmak		
Evet	34	70.8
Hayır	14	29.2
Hacet namazı kılma		
Evet	42	87.5
Hayır	6	12.5

Yetim sevindirme		
Evet	40	83.3
Hayır	8	16.7

Kadınların %100.0'i adakta bulunma, %35.4'ü oruç tutma, %70.8'i yattırda yiyecek dağıtma, %87.5'i hacet namazı kılma ve %83.3'ü yetim sevindirme gibi ritüelleri yaptıkları belirlenmiştir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu araştırma, kadınların infertilite tedavisi için kullandıkları geleneksel yöntemlerin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmamızda kadınların %75.0'i çalışmadığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda kadınların %36.1'inin (Çelik & Kırca, 2018), %49.2'sinin (Emül ve ark, 2020) ve %84.3'ünün çalışmadığı saptanmıştır (Engin & Pasinlioğlu, 2002). Araştırmamızda kadınların, %60.4'ü gelirlerini kötü olarak algıladıkları bulunmuştur. Yapılan farklı bir araştırmada kadınların %12.7'sinin gelirinin giderinden az olduğunu belirtmiştir (Emül ve ark, 2020). Araştırmamızda kadınların %77.1'inin çekirdek ailede yaşadığı, %14.6'sı 10 yıldan fazla süredir evli olduğu, %37.5'i 7 yıldan fazla süredir çocuk sahibi olmayı istediği ve %83.3'ü daha önce hiç gebelik geçirmemiş olduğu saptanmıştır. Emül ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada kadınların %15.9'unun çekirdek ailede yaşadıkları, %73.0'ünün çocuk sahibi olmak için tedavi olduklarını ve %76.2'inin daha önce gebelik geçirmediği belirtilmiştir (Emül ve ark, 2020). Başka bir çalışmada kadınların %49.4'ünün 6-11 yıllık evli oldukları belirtilmiştir (Engin & Pasinlioğlu, 2002). Benzer şekilde Türkiye'de yapılan bir başka çalışmada kadınların %91.1 çekirdek ailede yaşadıkları ve kadınların ortalama 6 yıl ve üzeri süredir evli oldukları belirlenmiştir (Çelik & Kırca, 2018). Araştırmamızda infertilite tedavisi amacıyla yapılan geleneksel uygulamalara bakıldığında, kadınların %20.8'i süt buharına oturma, %29.2'i ısırgan otu buharına oturma, %52.1'i taş, çay, ebe gümesi, peynir şıratı, pekmez buharına oturma, %47.9'u karına ısırgan yaprağı sarma, %16.7'si karına haşlanmış buğday sarma, %35.4 çeşitli otlar, baharat, sarımsak ve bal mumundan fitil yaparak vajen içine yerleştirme, %52.9'u okunmuş su ile banyo yapma ve %25.0'i peynir şıratı ile banyo yapma uygulamalarını yaptıkları saptanmıştır. Çelik ve Kırca'nın yaptığı çalışmada, kadınların %65'i bitkisel karışımları yedikleri veya suyunu içtikleri (kırk kilit otu, soğan suyu keçiyoynuzu pekmezi, aslanpençesi, ısırgan, arı sütü, propolis vb) belirtilmiştir (Çelik & Kırca, 2018). Emül ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada kadınların bal, keçiyoynuzu, sarımsak, çörek otu, kabak çekirdeği, adaçayı, yeşil çay, arısütü, civanperçemi, ebeğümeci ve ihlamur gibi bitkisel ürünleri yeme-içme ve omega, D vitamini kullanmak gibi uygulamalar yaptıkları belirtilmiştir (Emül ve ark, 2020). Engin ve Pasinlioğlu'nun yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi amacıyla, peynir

suyu (şirat) ile dutun ezilmiş (cacası), sarı inek sütü ile yedi çeşit yenilebilir yeşil sebze ve buğday, tandırda pişirilen kara kabak ile süt, dağdan toplanan yedi çeşit ot, sarımsaklı süt, közlenmiş patlıcan ile rakı, demlenmiş çay, ebe gümece lapası, yağda pişmiş yumurta ve sırğan buharına oturma şeklinde uygulamaların yapıldığı belirtilmiştir. Ceviz, fındık, fıstık, maydanoz suyu, ısırğan suyu, maydanoz ile arpa suyu, ballı baharat, çiçek suyu, ilişkiden önce deve sütü, arpa suyu ve gaz yağı gibi ürünlerin yenilip, içildiği belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli otlar, ballı baharat hava-civa otu ile zeytinyağı, ezilmiş sarımsak, zeytinyağlı bal mumu, yumurta, ördek yağı ve alabalık gibi ürünlerle fitil yapılarak vajene yerleştirilerek yapılan uygulamalar yapıldığı belirtilmiştir (Engin & Pasinlioğlu, 2002). Engin ve Painlioğlunun yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi amacıyla yapmış oldukları geleneksel uygulamalar ile çalışmamızda belirlenmiş geleneksel uygulamalar benzerlik göstermektedir. Bu durum her iki çalışmanın da Doğu Anadolu bölgesinde sınır illerde yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Smith ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi için bitkisel tedavilere başvurdukları belirtilmiştir (Smith ve ark, 2010). İpekoğlu ve Oral'ın Isparta bölgesinde yapmış oldukları çalışmada meryem-fatma ana eli otu, keçiboynuzu, soğan suyu, iğde çekirdeği, incir, karanfil, maydanoz suyu, çiğ soğan, haşlanmış soğan, civanperçemi, hurma, çeşitli baharatlardan yapılan macunların yenilmesi infertilite tedavisinde kullanılan uygulamalar arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca maydanoz, ebe gümece, su teresi gibi çeşitli bitkilerin buharına oturma uygulamaları, çeşitli bitkilerin koyun yününe sarılarak rahim içine yerleştirilmesinin yanı sıra sabun veya kum torbası ile kasık çekme, bardak çekme uygulamalarının yapıldığı belirtilmiştir (İpekoğlu & Oral, 2019). Ghazeeri ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi amacıyla çeşitli bitkilerden tedavi kürleri uyguladıkları belirtilmiştir (Ghazeeri ve ark,2012). Çalışmamızda kadınların gebe kalmak için uyguladıkları geleneksel ritüellere bakıldığında, kadınların tamamı adakta bulunma, %35.4'ü oruç tutma, %70.8'i yatırda yiyecek dağıtma, %87.5'i hacet namazı kılma ve %83.3'ü yetim sevindirme ritüellerini yaptıkları saptanmıştır. Ghazeeri ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi amacıyla dualara başvurdukları belirtilmiştir. (Ghazeeri ve ark,2012). Benzer şekilde Smith ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışmada kadınların infertilite tedavisi için akapunktur ve meditasyon gibi yöntemlere başvurdukları belirtilmiştir (Smith ve ark, 2010). Engin ve Pasinlioğlu'nun yapmış oldukları çalışmada infertil kadınların muska yazma, hocaya okutma-üfleme, yatıra gitme ve okunmuş gıdaların yenmesi, okunmuş su ile banyo gibi uygulamaların yapıldığı belirtilmiştir (Engin & Pasinlioğlu, 2002).

İpekoğlu ve Oral'ın yapmış oldukları çalışmada kadınların çocuk sahibi olmak için türbe ziyareti, dua etme, kurban kesme, muska kullanma, hocaya okutma gibi ritüellerin yanı sıra, hacdan gelen elmayı karı kocanın yemesi, hacca yemeni yol- layıp infertil kadının bu yemeniyi üzerinde taşıması, kocasının atletini hacca yol-

lamak, yedi hamile kadının parasıyla hacca gitmek ve infertil kadını tahta direğe bağlama gibi pek çok ritüel tespit edildiği belirtilmiştir (İpekoğlu & Oral, 2019). Çalışmamızda uygulanan ritüellerin literatürle benzerlik gösterdiği belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın bulguları doğrultusunda infertil kadınların gebe kalmak için pek çok geleneksel uygulamalara başvurdukları söylenebilir. Kadınların infertilite tedavisi amacıyla yaptıkları geleneksel uygulamaları yararlı, zararlı veya ne yararlı nede zararlı olmayan uygulamalar olarak nitelendirmek mümkündür. Bu nedenle daha detaylı araştırılmasına yönelik kalitatif çalışmaların yapılması ve saptanan uygulamalar göz önünde bulundurularak girişimsel hemşirelik çalışmalarının planlanması, uygulanması önerilebilir. Ayrıca konuya yönelik olarak farklı bölgelerde yaşayan ve farklı yaş, sosyokültürel özelliklere sahip kadınlarla çalışmaların yapılması, uygulanan geleneksel uygulamaların yararlılık ve zararlılık durumlarının tespit edilmesi ve zararlı olan uygulamalar bakımından özellikle infertil çiftlere yönelik farkındalık eğitimlerinin yapılması, yararlı olanların pekiştirilmesi amacıyla hemşirelik girişimlerinin planlanması ve toplumsal bazı çalışmaların artırılması önerilebilir.

Yazar Katkısı

1. Fikir/Kavram: Hatice Bıçakçı, Rukiye Türk 2. Tasarım: Hatice Bıçakçı, Rukiye Türk 3. Veri Toplama ve/veya İşleme: Hatice Bıçakçı 4. Analiz ve/veya Yorum: Hatice Bıçakçı, Rukiye Türk 6. Makale Yazımı: Hatice Bıçakçı, Rukiye Türk 7. Eleştirel İnceleme: Rukiye Türk

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firması (sağlayan ve/ veya üreten bir firma) veya herhangi bir ticari firmadan, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmaktadır. Çalışmaya herhangi bir kurum/kuruluşun finansal desteği olmamıştır.

Teşekkür

Çalışmaya katılmayı kabul eden tüm katılımcı kadınlara teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- Başgöl, Ş., Beji Kızılkaya, N. (2016). Use of Complementary and Alternative Medical Therapies by Women Undergoing Reproductive Technology. *Turkiye Klinikleri Obstetric Women's Health and Diseases Nursing-Special Topics*, 2(3), 70-76.
- Çelik, A.S., Kırca, N. (2018). İnfertil Kadınların Uyguladıkları Tamamlayıcı ve Destekleyici Bakım Uygulamaları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(3): 178-188.
- Edirne, T., Gunher Arica, S., Gucuk, S., Yildizhan, R., Kolusari, A., Adali, E., Can, M. (2010). Use of complementary and alternative medicines by a sample of Turkish women for infertility enhancement: a descriptive study. *Complementary and Alternative Medicine*, 10(11), 1-7.
- Emül, T.G., Vefikuluçay Yılmaz, D., Buldum, A. (2020). Kadınların İnfertilite Tedavisinde Kullandıkları Tamamlayıcı Alternatif Tedavi Uygulamalarının Belirlenmesi. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*, 17(4):317-21 DOI:10.5222/HEAD.2020.04379
- Engin, R., Pasinlioğlu, T. (2002). Erzurum ve Yöresinde İnfertil Kadınların İnfertilite İle İlgili Geleneksel İnanç ve Uygulamaları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 1-10.
- Ghazeeri, GS, Awwad, JT, Alameddine, M., Younes, ZMH., Naja, F. (2012). Prevalence and determinants of complementary and alternative medicine use among infertile patients in Lebanon: a cross sectional study. *BMC Complementary and Alternative Medicine*, 12:129
- İpekoğlu, H.Y., Oral, H.B. (2019). İnfertilitede Kullanılan Geleneksel Tedavi Yöntemleri ve Çeşitli Uygulamalar. *Isparta Bölgesi Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12(25): 105-119 DOI: 10.12981/mahder.523760
- Kaya, Z., Şahin, N. (2019). İnfertil Erkeklerin İnfertilite ve Tedavi Sürecine Yönelik Deneyimleri: Bir Sistematik Derleme, *CBU-SBED*, 6(4):328-336 DOI:10.34087/cbusbed.563762
- Keskin, G., Babacan Gümüş, A. (2014). İnfertilite: Umutsuzluk Perspektifinden Bir İnceleme Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 5(1):9-16. DOI: 10.5505/phd.2014.07269
- Kurçer, MA, Eğri, M., Genç, M., Pehlivan, E., Güneş, G., Araoğlu, L., Kaya. M. (1999). İnfertil Kadınların Geleneksel Halk Kısırlık Tedavileri Konusundaki Davranışları ve Etkileyen Faktörler. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, 6(4), 229- 332.
- Örnek S. V. (2014). Türk Halk Bilimi. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Özkan, S.F., Karaca, A., Sarak, K. (2018). Complementary and Alternative Medicine Used by Infertile Women in Turkey. *African Journal of Reproductive Health*, 22 (2),40-49.
- Smith, J. F., Michael, M.S., Eisenberg, L., Susan, M. D., Millstein, G., Robert, D., Nachtigall, D., Alan, M. D., Shindel, W., Holly Wing, M. D., Marcelle Cedars, M. A., Lauri Pasch, M. D., Patricia, P. K.(2010). The use of complementary and alternative fertility treatment in couples seeking fertility care. *American Society for Reproductive Medicine*, Published by Elsevier Inc, DOI:10.1016/j.fertnstert.2010.02.054
- TC. Sağlık Bakanlığı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Daire Başkanlığı, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Nedir? <http://getatportal.saglik.gov.tr>. Erişim tarihi: 28.01.2021.
- WHO (World Health Organization) https://www.who.int/health-topics/infertility#tab=tab_1 Erişim tarihi: 29.01.2021

